

Fagpolitisk notat

om forskningen ved Det teologiske fakultet

Dette notatet inneholder noen innledende overveielser om tyngdepunkter i forskningsvirksomheten ved Det teologiske fakultet. Det beskriver først og fremst den aktuelle situasjonen ved fakultetet, men er også ment som perspektiver for en diskusjon om framtidige forskningsprioriteringer.

Forskningen ved Det teologiske fakultet er spredt over flere forskjellige disipliner og fagområder der mange av lærerne forvalter en spesialkompetanse som de enten er alene om på nasjonal basis eller bare deler med noen få andre. Det vil være en prioritert oppgave for TF i årene framover å ta vare på denne bredt forankrede spesialkompetansen og sørge for en tilfredsstillende rekruttering innenfor såvel teologifagets historiske som dets systematiske hoveddisipliner. Denne målsettingen henger ikke bare sammen med fakultetets nasjonale ansvar på disse feltene, den følger også av at fakultetet har som oppgave å gi studentene en kritisk, forskningsbasert utdanning i teologi og kristendom. I en situasjon der samfunnets interesse for religion er på rask vei oppover, er nettopp en slik forskningsbasert utdanning av mennesker som i sitt yrke vil forvalte viktige deler av den religiøse tradisjon og ha et betydelig ansvar for religionsutøvelsen her i landet, viktigere enn noen gang. På denne bakgrunnen har fakultetet i senere tid også tatt til orde for at UiO bør tilby en forskningsbasert utdanning også til religiøse ledere i andre religioner.

Med dette er det samtidig pekt på at fakultetets forskning i vesentlig grad er rettet mot samfunnet og mot de spørsmål som samfunnet stiller i forbindelse med religion, kristendom og livssyn. I den senere tid er det her særlig fakultetets kompetanse i etikk, særlig profesjonsetikk, og i religionsdialog som er etterspurt i eksterne sammenhenger, og i tiden fremover vil det være en sentral oppgave for fakultetet å videreføre og videreutvikle den kompetansen som her er opparbeidet. Men det må også nevnes at flere av fakultetets lærere har vært og er engasjert i forskningssamarbeid med land i den 3. verden, først og fremst Brasil og i senere tid også Sør-Afrika, der fakultetet sammen med sørafrikanske institusjoner arbeider med håndteringen av HIV-AIDS i denne delen av verden.

Det er imidlertid viktig å understreke at eksterne prosjekter og oppdrag av denne typen forutsetter at den kompetansen som fakultetet kan bidra med er nær knyttet til fakultetets tradisjonelle forskningsvirksomhet. Kompetansen i de teologiske

hoveddisiplinene er solid forankret i internasjonal teologisk forskning, og fakultetets lærere gjør seg her godt gjeldende både i nasjonal og i internasjonal sammenheng. Det er en forskningspolitisk hovedprioritet for fakultetet å opprettholde og styrke internasjonalt anerkjent kompetanse både innen teologiens historiske og systematiske hoveddisipliner.

Samtidig er det viktig for TF å understreke hvor stor betydning mangfoldet spiller og må spille i fakultetets forskningsportefølje, fordi dette ligger til grunn for fakultetets prioritering av forskning i årene fremover. Prioriteringen må både ta hensyn til den grunnleggende bredden i fakultetets forskning og til forskningens samfunnsrelaterte profil. Bredder betyr imidlertid ikke at fakultetet tenker seg å gjøre alt til enhver tid, eller at det ikke er mulig prioritere bestemte felter og problemstillinger. Men det betyr at fakultetet legger vekt på å utnytte nettopp den bredden det har i en tydeligere prioritering for de nærmeste årene. Prioritering vil derfor også dreie seg om å skape en større grad av konvergens i forskningsutviklingen ved fakultetet.

Et godt utgangspunkt for en slik konvergens er etter fakultetets oppfatning den nye rollen som religion og etikk har fått i det offentlige rom i de senere år. Dette er en utvikling som på mange – om enn ikke på alle – måter avkrefter de sekulariseringstester som lenge har vært et overordnet perspektiv for forståelsen av forholdet mellom religion og samfunn. Denne utviklingen har gjort det nødvendig å ta opp på nytt en rekke spørsmål og problemer som angår religionens plass og betydning så vel for samfunnet og dets verdigrunnlag som for den enkeltes selvforståelse og virkelighetsoppfatning. Forholdet mellom religiøs tro og tilhørighet på den ene siden og nasjonalitet, etnisitet, etikk, kjønn og kultur på den andre siden blir i dag stilt opp som et problemfelt på en annen måte enn før. Dermed aktiveres sentrale grunnlagsspørsmål i teologisk, religionsfilosofisk og kjønnteoretisk sammenheng, og fakultetet vil prioritere et målrettet arbeid med disse spørsmålene i årene som kommer, både i systematisk og i historisk sammenheng.

Innen den historiske teologien er det særlig bibelforskning og arbeid med reformasjonen og protestantismen som har stått i sentrum. Fakultetet vil her for det ene føre videre forskning med fokus på reformasjonen og på den protestantiske tradisjon som springer ut av reformasjonen. Viktige særpreg ved det norske samfunnet og religionens funksjon i dette samfunnet henger sammen med denne tradisjonen og i siste instans med sentrale religiøse og kulturelle endringer forankret i den lutherske reformasjon. For å forstå vår egen tid er det derfor viktig at vi også går tilbake til reformasjonstiden og studerer hvordan forholdet mellom religion og samfunn her blir endret fra grunnen av. Studiet av reformasjonen kan bidra til å vise avstanden mellom reformasjonens religion og moderne norsk protestantisme. Men gjennom reformasjonsstudier og studier av den

protestantiske tradisjon med henblikk på tenkemåter, livsformer og institusjonsbygging vil det for eksempel også være mulig hente opp en tematikk som er lite bearbeidet i dagens diskusjon om forholdet mellom religion og samfunn, nemlig forholdet mellom kristendom, religion og humanisme.

Bare gjennom et grundig, historisk arbeid med den protestantiske tradisjonen og dens historie vil vi kunne håndtere de normative spørsmålene som er knyttet til denne tradisjonen på en forsvarlig måte og spørre hva sentrale anliggender i den lutherske reformasjon kan bety – og ikke bety – for oss i dag.

For det andre vil fakultetet prioritere arbeidet med de kristne grunnlagsskriftene og den tidlige kristendommens fremvekst og utvikling i antikken. Fakultetet har alltid lagt vekt på høy bibelfaglig kompetanse og forskning som ivaretar det historiske arbeidet med kristendommens grunnlagsdokumenter og undersøker hvordan disse kan forstås og anvendes i dag. God innsikt i dette feltet er av sentral betydning for enhver teolog og prest, men det er også viktig fordi Bibelen spiller en så sentral rolle i dagens diskusjoner om religion og samfunn og om religiøs tilhørighet, virkelighetsforståelse og praksis. Nettopp i denne situasjon er det viktig at fakultetet kan ivareta og forvalte en kritisk, forskningsbasert kunnskap om og bruk av de bibelske skrifter, ikke minst som en motvekt til en utbredt bruk av disse skriftene uten forankring i et historisk perspektiv.

I tillegg til dette kommer det imidlertid at kristendommen i antikken utviklet seg i et pluralistisk samfunn der religion og kultur gikk inn i et konglomerat av forbindelser og bruddflater som både er svært fremmede for oss i dag og kan lære oss viktige ting om religion og religiøs tilhørighet under andre kulturelle og sosiale forhold enn de vi har vent oss til å ta for gitt.

Sammenfattende sagt dreier forskningen ved Det teologiske fakultet seg i grunnleggende forstand om å kunne forvalte en aktiv hukommelse som er nødvendig både for at vi i dag skal kunne forstå oss selv og vårt eget samfunn på en bedre måte og for at vi skal kunne møte nye utfordringer som enkeltmennesker og som samfunn. Ved at forskning om kristendommens opprinnelse og utvikling og om reformasjonens anliggender og historiske betydning konvergerer i en kritisk dialog med samtidens spørsmål og utfordringer vil fakultetet ha som mål å bidra til det normative arbeid med hva menneskelighet og kristelighet, religiøs tro og sosialt ansvar kan bety i dag.